МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МО "Хасавюртовский район"

МКОУ "Османюртовская СОШ "

СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Зам.директора	Директор
________________________	________________________
Орусбиева З.М.	Абдулкеримова Я.М.
Приказ №73 от «30» 082023 г.	Приказ №73 от «30» 082023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 7 класса

с.Османюрт 2023 год

Кхеторан кехат

Документан бух

7-г1а классан нохчийн маттана лерина долу х1ара документ кхоьллина юкъара дешаран а, коьрта юкъара дешаран а пачхьалкхан программин буха т1ехь. Программо предметан чулацам схьа а боьллу, бовза а бовзуьйту, билгалбоккху. Белхан программо, нохчийн мотт 1аморан 1алашонца цхьаьна а дог1уш, дешархой кхиоран, кхеторан, 1аморан а юкъара некъаш довзуьйту.

Документан д1ах1оттам

Нохчийн меттан белхан программа дийна цхьа документ ду, цу юкъадог1у:
– кхеторан кехат;
– дешаран-тематикин план;
– дешархойн хаарийн т1ег1а;
– дешаран методикин болх кхочушбан оьшу г1ирсаш билгалбахар.

Дешаран предметан юкъара характеристика

Нохчийн мотт – иза нохчийн къоман а, Нохчийн республикин пачхьалкхан а мотт а, къоман историн, культурин бух а бу. Мотт адамийн дахарехь уггаре мехала гIирс бу. Цуьнца доьзна ду къоман кхиар а.

Юккъерчу юкъарадешаран хьукматехь ша-тайпа меттиг дIалоцу нохчийн матто. Иза вовшашца юкъаметтигаш дIакхехьарехь, гонахара дахар довзарехь, кхетош-кхиорехь мехала гIирс бу. Дешаран декхар кхочушдарехь ненан матто ден г1уллакх ч1ог1а мехала ду. Ненан маттахь ечу ойлано 1амочух кхета гIо до берашна. Ненан мотт хааро дешархошна гIо до гонахарчу дуьнене болу кхетам а, цунах лаьцна долу хаарш а шордан а, боккхачу кхиамца оьрсийн а, кхи долу меттанаш а, дешаран предметаш а 1аморехь ненан маттехь г1ортор каро а. Цу шина матто дешар 1аморехь, кхетамца кхиарехь бокхха аьтто бо.

Дешаран хьукматехь мотт хьехаран методех кхетаме пайдаэцар на хилча цаторуш ду.

Ненан матте дешархойн безам кхиор лакхадаккхар ца хилча ца торуш ду. Цуьнца цхьана ненан мотт хьехар д1ах1отто деза, дагахь ца 1амош, мaь1нех кхетарца к1орггера хаарш долуш дешархой хирриг – нийсий, говзий.

Ненан мотт хьехаран декхар кхочушдарехь хьехархо декхарийлахь ву орфографи, пунктуаци, къамел кхиоран г1уллакхийн бух д1ах1отточу 1илманан хаттаршна т1е коьрта тидам хьовзо: аьзнийн а,элпийн а таллам бан, дешан х1оттам талла, къамелан дакъош кьесто, предложенехь дешнийн уьйр нисъян хаа, предложенин д1ах1оттам бовза, и. д1. кх. а.

Меттан 1илманан хаамаш 1амийна караберзор хила деза меттан бакъдерш, церан тайпанаш, церан башхаллаш къесторций, талларций, церан мaь1наш к1орггера хаарций, предложенеш фонетически а, морфологически а,

синтаксически а, орфографически а, пунктуационни а, лексически а талларций, орфограммаш, пунктограммаш бакъонца кьасто а, йовзийта а 1аморций.

Ненан меттан хьехархочун коьртачарах цхьа декхар ду йоза нийса яздан 1амор а, карадерзор а.

Нохчийн меттан хьехарсахьташкахь тидаме эца деза дешархойн бартан къамел, цара тайп-тайпанчу ткоьчалех лаьцна хаамаш бар, иштта церан говзаллин башхаллаш ган а, йовза а еза.

Ненан мотт хьехарехь литератураца уьйр латтош дешархой 1амор, уьш кхетош-кхиор доккха маь1на долуш ду.

Меттан занятешкахь дешархойн жигаралла йозу цара кхочушбечу белхан хаарш кхиоран барамах. Методически лехам ларало ненан меттан хьехарсахьтан болх д1абахьарехь дешархойн ойлаяран а, кхетаран а хьуьнар кхиор. Муьлхха а коьчал 1аморехь хIора дешархочун кхетаран а, кхиаран а таронаш оьшучу барамехь гучуяха еза.

Дешархойн 1аморан а, кхетаран а хьуьнар совдаккхарехь доккха маь1на долуш ду тайп-тайпанчу гайтаман г1ирсех пайдаэцар (таблицех, суьртех, технически (говзаллин) г1ирсех). Дешархойн бартан, йозанан а кхиор ненан меттан а, литературин а – шина а предметан юкъара дакъа ду.

Нохчийн мотт дешархо къоман гIиллакх-оьздангаллин буха тIехь кхиорехь, цуьнгахь кхидолчу къаьмнашка лерам хилийтаран коьрта чIагIо а ю.

Дешаран декхарш кхочушдарехь ненан матто ден г1уллакх ч1ог1а мехала ду.

Ненан маттахь ечу ойлано 1амочух кхета г1о до берашна.

5-чу классехь нохчийн мотт к1иранах 1 сохьтехь хьеха лерина ю программа.

Белхан программин чулацам

34 сахьт

Карладаккхар

Нена маттах лаьцна дош. 5-6 классашкахь 1амийнарг карладаккхар (1 сахьт)

Хандош цуьнан кепаш а (9 сахьт)

Хандош,цуьнан билгалонаш Хандешан саттамаш Хандешан бехкаман саттам Билгала а,бехкаман а саттамаш Хандешан лааран саттам Хандешан т1едожоран саттам

Хандешан спряженеш.Хьалхара спряжении Хандешан шолг1а спряжении Хандешан кхоалг1а спряжении Хандешан йоьалг1а спряжении Хандешан йоьалг1а спряжении Хандешан пхоьалг1а спряжении Хандешан нийса йоцу спряжени. Хандешан билгалзачу кепан ораман мукъа аьзнаш карарчу хенан орамехь хийцадалар,церан нийсаяздар. Хандешнийн кхолладалар Хандешан хаттаран кепаш Хандешнашца дакъалгаш-ца,-ма нийсаяздар Хандешнийн латтамийн кепаш Хандош морфологически къастор.

Причасти (4 сахьт)

Причасти а, цуьнан грамматически бшилгалона Причасти хенашца хийцаялар Лаамаза а, лааме а причастеш Причастин карчамаш Причастин

7-г1а класс чекхъяьккхинчарна хаа дезарг

Нохчийн мотт Iамийначу дешархочуьнгахь хила деза хаарш:

– нохчийн мотт уьйран а, юкъаметиггалин гIирс а, пачхьалкхан мотт а хиларх кхетар;
– нохчийн мотт дешаран, къинхьегаман, говзаллин гIуллакхдарехь а, ша вовзийтарехь а, юкъараллехь ша дIалоцу йолу меттиг билгалъярехь а оьшуш хиларх кхеташ хилар;
– вовшашца а, кхечу къаьмнийн векалшца а юкъаметтигаш дIакхехьарехь нохчийн маттах пайда эца кийча хилар;
– къаьмнийн культурийн юкъаметтигаш дIакхехьарехь къинхетаме а, машаре а хилар;
– шен къоман а, РФ-цехь дехачу къаьмнийн а, дуьненаюкъара культура а йовзарехь нохчийн мотт мехала гIирс хиларх кхеташ хилар.
– барта а, йозанан а хаамех цхьатера кхеташ хилар (Iалашонех, теманех, коьртачу а, тIебузучу а хаамех);
– тайп-тайпанчу хотIийн (стилан), жанрийн тексташ массо кепара ешар карадерзор;
– билгалбинчу барамехь яцйина (план, юхасхьайийцар, изложени, конспект) ладоьгIна я дIаешна текст юха схьайийца хаар;
– тайп-тайпана юкъараллин хьелаш тидаме а оьцуш, къамелдарехь а, дийцаре даршкахь, дискуссешкахь дакъа лаца а, барта а, йозанан а аларш кхолла а хаар.

Дешаран-методикин кхачаман ларам

Литература

Дешархошна:

1. Янгульбаев В.А. Махмаев Ж.М.«Нохчийн мотт» 5-чу классашна. Грозный ГУ «Книжное издательство» 2002 шо.

Хьехархочунна:

1.Тимаев А. Д. «Х1инцалера нохчийн мотт» Лексикологи, фонетика, морфологи. Соьлжа-Г1ала 2011 шо.

кхоллаялар Причастин нийсаязъяр. Причасти морфологически къастор Причастин легар Причастин кхоллаялар.
Деепричастии(2 сахьт)
Деепричасти а, цуьнан грамматически билгалонаш а. Деепричастин хенаш а, церан нийсаязъяр а.
Деепричастин карчам а,цуьнан синтаксически г1уллакх а. Деепричастех 1амийнарг карладаккхар

Масдар (5 сахьт)
Масдар а,цуьнан грамматически билгалонаш а. Масдар классашца а, терахьашца а, хийцадалар Масдар легар Масдарца дакъалг -ца нийсаяздар Масдаран карчамаш а, церан синтаксически г1уллакх а.

Куцдош (4 сахьт)
Куцдош, цуьнан грамматически билгалонаш. Куцдешан тайпанаш, церан маь1наш
Куцдешан синтаксически билгалонаш Куцдешнийн даржаш Куцдешнийн кхолладалар Куцдешан нийсаязда Куцдешан морфологически таллар

Г1уллакхан къамела дакъош
Дешт1аьхье (4 сахьт)
Дешт1аьхьенийн тайпанаш Дешт1аьхьенийн нийсаязъяр Дешт1аьхье, цуьнан билгалонаш
Хуттург (1 сахьт)
Хуттургаш а, цуьнан тайпанаш а. Хуттургийн нийсаязъяр

Дакъалгаш (1 сахьт)
Дакъалгаш а,церан маь1на а. Дакъалгийн тайпанаш Дакъалгийн нийсаяздар.

Айдардош(4 сахьт)
Айдардешан маь1на

Дешаран-темин хьесап

Ненан маттах лаьцна дош. 5-6 кл. 1амийнарг карладаккхар (1 сахьт)

Хандош	**9.**
Причасти	**4с.**
Деепричастии	**2с.**
Масдар	**5с.**
Куцдош	**4с.**
Дешт1аьхье	**4с.**
Хуттург	**1с.**
Дакъалгаш	**1с.**
Айдардош	**4с.**

7 КЛАСС РОДНОЙ ЯЗЫК

Авторш: Овхадов М.Р.,Абдулкадырова Р.А. (1 сахьт)

№	IАМОШ ЙОЛУ МАТЕРИАЛ	САХЬТ	ХЕНАШ	ДОШАМ	ЙОЗАНАН БОЛХ	Ц1АХЬ
1	Нохчийн маттах дош. **Слово о родном языке.** 5-6 кл 1ам-рг карл. Билгалдош. Повторение. **Прилагательнгое.** Ц1ерметдош. **Местоимение.** Хандош. **Глагол.** Литературанметтанстилаш. **Стили литературного языка.**	1		ч1оп, стиль		§ 1 упр.20
2	Хандешан саттамаш. **Наклонение глагола.** Билгала саттам. **Изъявительное наклонение.** Бехкаман саттам. **Условное наклонение.**	1			диктант	§4,5 упр 31
3	Диктант	1				
4	Г1алаташ т1ехь болх. Лааран саттам. **Желательное наклонение.** Т1едожоран саттам. **Повелительное наклонение.**	1		тарсал	кхет.дик	§6,7 упр 41
5	Хандешанспряженеш. Хьалхараспряжени. **Спряжение глагола. Первое спряжение.** Шолг1а спряжени. **Второе спряжение.**	1		хазна		§8,9упр 46
6	Контрольни диктант «Нана». **Диктант Мама».**	1			диктант	
7	Г1алаташ т1ехь болх. Хандешнийн кхолладалар. **Анализ диктанта. Образование глагола.**	1		г1ум		§10упр 51
8	Т1еч1.упр. **Образование глагола.**	1		1алам		
	2 - четверть					
1	Хандешан хаттаран кепаш. **Вопросительная форма глагола.** Хандешнашца дацаран дакъалгаш нийсаяздар **Правописание отрицательных частиц глагола**. Хандешнийнчаккхенгахь **Н** яздар **Правописание Н в конце глагола.**.	1		б1аргбуза		§ 11-13 упр 65
2	**Сочинени**	1				
3	Г1алаташ т1ехь болх. Причасти. **Анализ диктанта. Причастие.** Причастин хенаш. **Времена причастия.**	1		за1ап	дешн.-ди	§14,15упр 68
4	Лаамаза а, лааме а причастеш **Самостоятельные,.** **несамостоятельные причастия.** Причастин карчам. **Причастный оборот**	1				§16,17 упр 80

5	Причастийн легаялар. **Склонение причастий.** Причастийн нийсаяздар. **Правописание причастий.**	1				§18,19упр 90
6	Талламан болх «Пайхамаран хадисаш». **Диктант «Хадисы Пророка».**	1			диктант	
7	Г1алаташ т1ехь болх.Деепричасти. **Деепричастие.** Деепричастин хенаш. **Изменение деепричастия по временам** Деепричастин карчам. **Деепричастный оборот...**	1				§ §20-22упр 117
8	Т1еч1аг1даран упр.**Деепричастие. Жам1аш дар.**	1				
	3 четверть					
1	**Масдар.**	1				§23 упр 120
2	Масдар классашца,терахьашца,кепашца хийцадала. **Изменение масдар по классам и числам.** Масдаран легар. **Спряжение масдар.**	1				§§24,25упр 130
3	**Диктант.**	1			диктант	хат.жоьпаш.
4	Г1алаташ т1ехь болх. Анализ диктанта. Дакъалг ***ЦА*** масдарца нийсаяздар . Масдаран синтаксически г1уллакх. **Синтаксическая роль масдар.**	1				§§26,27 упр 135
5	**Изложени.**	1			изложени	
6	Куьдош. **Наречие.** Куьдешнийн тайпанаш. **Виды наречий.** Куьдешан синтаксически г1уллакх. **Синтаксическая роль наречия.**	1				§§ 28,29 упр 144
7	Куьдешнийн дустаран даржаш. **Степени сравнения наречий.** Куьдешнийн кхолладалар. **Образование наречия.**	1				§§31,32 упр 149
8	Куьдешнийн нийсаяздар. **Правописание наречия.**	1				§33 упр161
9	**Диктант**	1				
10	Г1алаташ т1ехь болх.Г1уллакхан къамелан дакъош. Дешт1аьхье. **Служебные части речи. Предлог.**	1				§34 упр166
11	Т1еч1.упр. Выпол.упр. Жам1аш дар.	1				
	4 четверть					
1	Дешт1аьхьенан тайпанаш. **Виды предлогов.** Дешт1аьхьенийн нийсаязъяр. **Правописание частицы.**	1				§§35 -36упр 168
2	**Диктант**	1				

13	А.Ш.Мамакаев. Берзанбекхам. **Месть волчицы.**	1		боьра		стр 91-94
14	Х.Д.Ошаев. ИччархоАбухьажа Идрисов. **Снайпер Абухаджи Идрисов.**	1		иччархо		стр 99- 111
15	Х.Д.Ошаев. ИччархоАбухаджи Идрисов. **Снайпер Абухаджи Идрисов. Обобщение.**	1				хат.жоьпаш
	3 четверть					
16	А.С.Сулейманов. Шунехьдош. **Слово на трапезе.**	1		г1улч		стр 115-118
17	1.Э.Гайсултанов. Болат – г1ала йожар. **Падение болат-калы.**	1			доклад	стр 123-157
18	Болат-г1ала йожар повесть т1ехь болх. **Работа над повестью «Падение болат-калы».**	1		г1ат	б1арла	хат.жоьпаш
19	Сочинениповестахлаьцна. **Сочинение о повести «Падение болат-калы».**	1		боьра	сочинени	
20	А.А.Айдамиров. Мух1ажарш. **Изгнанники.**	1		мух1ажарш		стр 165-175
21	Ш.А.Арсанукаев. Ийманахдузийтадегнаш. **Наполните иманом сердца.**	1			доклад	стр 181-186
22	М.М.Кибиев. Дош. Зов. **Слово. Звон.**	1		хьаг1		стр 189-193
23	Ш.Х.Окуев. Мацалла. **Голод.**	1		продотряд		стр 197-204
24	С.А.Гацаев. Дарц. Метель.	1		букми		стр106-110
25	Кл.ар.дешар.Аренаш, т1еэца х1инца. **Поля,принимай теперь.**	1				еша
	4 четверть					
26	1.Д.Кусаев. Амалехьдиканиг. **Хорошее в характере.**	1		амал	доклад	стр 213-214
27	Р.Ш.Рашидов. Денвесет. **Завет отца.**	1		весет		кийсакдагахь
28	М.Д.Дикаев. Нохчову со. **Я чеченец.**	1		1азап		дагахь
29	1.Х.Шайхиев. Ч1аг1о. **Твердыня.**	1		ч1аг1о	доклад	стр 235-240
30	**Изложение.**	1				
31	**С.С.Яшуркаев. Напсат.**	1		шалон		стр 243-250
32	А.Д.Бисултанов. Хьайбахахьязйинабайташ. **Стихи,написанные в Хайбахе.**	1		даьндарг		стр 257-259
33	В-Х.Х.Амаев. Генарчуденойнтуьйра. **Сказка далеких дней.**	1		зарговза		стр 264-269
34	1амийнарг т1еч1аг1дар.Жам1аш. **Итоговый урок.**	1				

3	Г1алаташ т1ехь болх. Хуттургаш, церан тайпанаш. **Союзы,виды союзов.**.	1				§37 упр179
4	Дакъалгаш,церантайпанаш. **Частицы,виды частицы.**	1				§38 упр187
5	Айдардош. **Междометие.** Айдардешнийннийсаяздар. **Правописание междометия.**	1				§39 упр191
6	**Диктант.**	1			диктант	§40 упр 192
7	Г1алаташ т1ехь болх. Упр.кхоч. Айдардош. **Вып.упр. Междометия.**	1				
8	Шеран жам1аш дар. **Итоговый урок.**	1				